

Jornades sobre immigració a la Catalunya central

Elisabet Almeda i Gemma Rubí

El passat 23 de maig es van celebrar unes primeres jornades sobre immigració a les comarques de la Catalunya central, organitzades per l'Escola Universitària de Gestió i Administració Pública de Manresa. Aquest article ofereix una síntesi de les aportacions que van fer els ponents des d'àmbits molt diversos, que abarquen l'economia, els aspectes legals, la vida quotidiana, el treball, etc. Aquesta interessant reflexió interdisciplinària acaba amb un resum de les principals conclusions a què es va arribar.

De cara a crear un marc de reflexió i de treball amb el qual encarar el gran repte de la multiculturalitat que es presenta de forma creixent en les societats occidentals, l'Escola Universitària de Gestió i Administració Pública de Manresa ha organitzat unes jornades sobre la immigració en les comarques de la Catalunya central. Certament, en els darrers anys els espais i contextos de convivència social i multicultural s'han multiplicat a la ciutat, al treball, a l'educació, a la família, a l'oci. La mundialització de l'economia ha comportat, entre d'altres factors, nous processos migratoris de caire transnacional i transcontinental. Igual com a la resta de Catalunya, les nostres comarques estan experimentant l'impacte d'un nou tipus d'immigració que procedeix en bona part dels països del Magrib; d'uns immigrants que provenen d'entorns socioculturals molt diferents als nostres, a diferència dels allaus migratoris dels anys 30 i 60. Tot plegat ha produït unes problemàtiques de nova índole a les societats receptors. Probablement, la multiculturalitat esdevindrà un dels trets distintius de l'Europa del segle XXI. Per aquest motiu, cal estar preparats i preveure amb temps els canvis estructurals que de forma accelerada s'estan produint en la nostra societat. Precisament, per donar resposta política i institucional a la nova situació ens cal abans de tot reflexionar sobre les diver-

ses estratègies d'acollida i d'integració, i valorar les respostes que des de la gestió del dia a dia estan articulant els professionals de l'administració local i de les organitzacions no governamentals que s'han sensibilitzat i que treballen per resoldre els problemes de la nova immigració.

Des d'aquesta filosofia, l'EUGAP amb el suport de l'Institut Català de la Mediterrània va celebrar el proppassat dia 23 de maig la primera tongada d'aquestes jornades, ja que es desenvolupen a dos temps. La primera fase va revestir un enfocament teòric i acadèmic, centrat en l'exposició dels diferents aspectes de la situació dels immigrants: marc jurídic, família i dona, salut i maternitat, treball i ocupació, educació i cultura, i habitatge i entorn urbà.

Per emmarcar el tema, l'Escola va convidar el professor Bischara Khader, Director del Centre d'Études et Recherche sur le monde arabe contemporaine de Louvaine-la Neuve (Bèlgica), qui va pronunciar la conferència inaugural sobre la immigració en l'Europa mediterrània. Khader va centrar d'una forma molt didàctica les preguntes claus necessàries per començar una investigació sobre aquesta temàtica. Bàsicament són: els factors que expliquen el perquè els joves decideixen emigrar; el tipus d'emigració (temporal o definitiva); el caràcter jurídic de les migracions; la problemàtica social

d'integració en el país receptor; les diferents estratègies polítiques dels països generadors d'immigrants; i, finalment, les polítiques d'acollida desenvolupades en els països receptors.

A partir d'aquest marc general, la professora Lídia Santos (UAB) va comentar el nou marc jurídic establert en el recent reglament sobre estrangeria de 1996, així com les principals innovacions que ha aportat. Un dels canvis més substancials que ha comportat el nou reglament és l'atenció especial al menor estranger que a partir d'ara tindrà dret a l'educació, assistència sanitària i tota la resta de prestacions socials. D'altra banda, aquest nou reglament és molt més garantista que l'anterior pel que fa sobretot a la denegació del visat, ja que aquesta ha de ser forçosament motivada i notificada a l'interessat. Un altre aspecte interessant és el de la reagrupació familiar: actualment els immigrants que arriben al nostre país per aquesta via poden sol·licitar un permís autònom i independent de treball, i més tard aconseguir el permís de residència. En resum, la regulació jurídica actual persegueix la voluntat de dotar amb una major estabilitat i seguretat jurídica als estrangers per tal d'afavorir la seva integració.

A continuació, la professora Adriana Kaplan (Universitat Ramon Llull) ens va presentar un vídeo sobre la vida quotidiana en un poblat de Gàmbia. Aquest palesava les diferències de rols existents entre homes i dones en el si del poblat, i les tasques laborals assignades a cadascun dels gèneres. Seguint el mateix fil, la reflexió s'encaminà cap a les diferències d'integració dels immigrants al nostre país. Així, cal destacar que en una primera etapa són els homes els que s'integren més ràpidament, a causa sobretot de l'aïllament a què es veuen sotmeses les dones que ja no compten amb les xarxes socials de recolzament existents en el seu poblat. Per contra, en una segona etapa són les dones les que s'integren més, sobretot perquè comencen a tenir fills i això les obliga a entrar en contacte amb les institucions del benestar, cosa que facilita enormement la seva integració en la societat receptora. Més endavant, ja en una tercera etapa, sorgeixen per a

ambdós gèneres problemes de caràcter intercultural, i també intergeneracional en relació amb els fills.

En l'àmbit de la salut i de la maternitat, es va comptar amb la presència de la metgessa Hildegard Mausbach del Centre d'Atenció a la Dona de Mataró. Va centrar la seva exposició a l'entorn de les condicions sanitàries dels immigrants. Un dels problemes que més va remarcar són els derivats de la comunicació que s'estableix entre els immigrants i els professionals de la sanitat. En aquest sentit, va suggerir la creació d'una figura intermèdia, els agents de la salut, que hauria d'actuar de mitjancer entre ambdues parts. En aquests moments, alguns Ajuntaments són partidaris d'aquest perfil professional. El denominador comú de la seva intervenció fou la precarietat de les condicions de vida i de treball com a la causa principal dels problemes de salut que pateixen els immigrants. Destaquen, en aquest sentit, les patologies gastroduodenals, de l'aparell genital, dermatològiques, així com d'altres malalties comunes com l'asma, la hipertensió i la diabetis. Una gran manca existent en l'atenció sanitària a la dona immigrant són els serveis preventius tant en el camp prenatal, com en la planificació familiar.

El treball i l'ocupació fou el següent àmbit que es va analitzar. La professora Danielle Provansal va insistir en dues idees força: la feblesa del concepte *treballador immigrant*, i els perjudicis existents en l'opinió pública sobre els treballadors estrangers (com per exemple, que aquests prenen la feina als treballadors locals, que compensen la baixa de la natalitat, etc.). Quant al concepte de *treballador immigrant*, la ponent va deconstruir el reduccionisme imperant en els països europeus que limita l'immigrant a la seva única faceta de treballador. Respecte als perjudicis, la seva proposta consistiria a deconstruir aquests darrers, girant la mirada vers els orígens del procés, és a dir, la manca de mà d'obra, i l'oferta creixent de llocs de treball als països industrialitzats durant els anys 60 i 70.

El sisè ponent, el professor Enrique Santamaría (UB) va aprofundir en el vessant de l'educació i la cultura. Va reflexionar d'una manera crítica i agu-

da sobre la interculturalitat i les insuficiències del sistema educatiu dels països d'acollida de cara a preservar-la i fomentar-la. En efecte, l'escola transmet unes determinades concepcions i valors culturals fixats apriorísticament que no afavoreixen la diversitat cultural, perquè ella mateixa és en si un artefacte cultural.

Per acabar, Valeria Bergalli, antropòloga i membre de l'Equip de Recerca d'Antropologia dels Processos Identitaris (UB) va presentar un estat de la qüestió sobre l'habitatge i l'entorn urbà. Precisament, la ciutat és l'espai per excel·lència on cristal·litzen els diversos aspectes que s'han analitzat anteriorment, perquè és l'escenari clau on els diferents actors socials entren en conflicte, o negocien les seves identitats culturals.

Com a conseqüència d'aquesta primera sessió, va sorgir la iniciativa de promoure estudis sobre la situació de la immigració a la Catalunya Central, cominant per aquest efecte a la participació de diferents Ajuntaments. Finalment, després d'un lent procés de gestació, cinc municipis s'oferiren a realitzar un informe (Manresa, Vic, Igualada, Solsona, Puigcerdà) sobre la situació dels immigrants en les respectives ciutats, tenint en compte els cinc aspectes centrals tractats en la sessió teòrica. Un cop elaborats els informes, la continuació de les jornades s'ha dividit en dues etapes. La primera, celebrada el proppassat divendres 28 de novembre, en la qual es van reunir tècnics municipals, representants d'associacions i professors de l'Escola per discutir en els cinc tallers temàtics les particularitats dels diferents informes, les problemàtiques comunes i les propostes d'intervenció futures. Cada taller va estar coordinat per un professor de l'Escola qui va presentar les principals conclusions en la clausura d'aquesta jornada.

Tots els participants dels tallers van valorar molt positivament la iniciativa de l'Escola en organitzar un fòrum de debat sobre un tema de creixent actualitat i d'interès prioritari tant en les línies de recerca universitària, com en l'agenda dels poders públics. Les principals conclusions que es van recollir són resumidament les següents:

Postal espanyola de començament de segle (Arxiu J.L. Mateo). Els colonitzadors han difós una imatge estereotipada dels moros ridiculitzant els trets ètnics de la població com si aquests fossin antagonics amb el progrés i la modernitat, o bé oferint-se una imatge costumista.

—La satisfacció general amb què s'ha acollit aquesta iniciativa gairebé inèdita i poc usual de reunir en un mateix espai de discussió els professionals i voluntaris que treballen la quotidianitat dels problemes i de les demandes que presenten els col·lectius immigrants en les nostres respectives ciutats, i els acadèmics interessats a investigar la immigració com a nou fenomen sociològic. La confrontació de punts de vista ha estat així molt enriquidora.

—Existeix encara un gran desconeixement dels col·lectius d'immigrants que resideixen i treballen als nostres municipis en un doble sentit. D'una banda, es disposen de molt poques dades sociològiques sobre la seva situació i les seves necessitats i/o pro-

blemàtiques. De l'altra, els professionals i voluntaris que treballen per als immigrants tenen poca informació sobre la seva cultura i formes de sociabilitat de manera que això dificulta la comunicació amb aquests col·lectius.

—Les condicions de vida dels immigrants, majoritàriament magribis, són molt precàries i això ha quedat reflectit en els diferents àmbits tractats: baix nivell d'instrucció, escassa capacitat adquisitiva, poca qualificació professional, pèssimes condicions laborals, tant pel que fa als llocs de treball que ocupen (construcció, indústries càrniques, sector agrícola, etc.), el règim i la remuneració que reben, habitacles humits i poc ventilats, etc.

—La necessitat de preveure una planificació de les múltiples actuacions

que puntualment s'articulen des dels diferents serveis municipals i organitzacions no governamentals d'una manera sovint descoordinada, i que aquesta obeeixi a la satisfacció d'uns objectius prèviament establerts.

—Finalment, aquest fòrum de debat i de diàlegs recíprocs ha permès de constatar la importància de contrastar experiències de gestió d'uns quadres problemàtics semblants en unes ciutats de la Catalunya central, geogràficament properes però en bona mesura desconegudes entre si.

Després d'aquest encontre de treball i de reflexió, en el decurs del mes de febrer vinent se celebraran les segones jornades pròpiament dites, en les quals seran convidats novament els participants dels tallers temàtics, els

conferenciants de les sessions teòriques, i diferents experts i investigadors interessats en aquesta temàtica. Després de llargs mesos de treball, l'objectiu final que es pretén d'assolir és el de consensuar un informe-estat de la qüestió sobre la situació actual dels immigrants en la Catalunya central.

D'altra banda, l'Escola Universitària de Gestió i Administració Pública ha iniciat una nova recerca encarregada per l'Ajuntament de Manresa dins aquesta línia d'especialització. En aquests moments, s'està realitzant un estudi sobre la situació laboral dels

immigrants en la ciutat. Per a dur a terme aquest projecte, es va seleccionar un equip d'investigadors entre diferents candidats, i en el qual s'ha comptat també amb la col·laboració d'un col·lectiu d'estudiants del darrer curs de la diplomatura.

Elisabet Almeda
Gemma Rubí

Escola Universitària de Gestió
i Administració Pública.
Fundació Universitària del Bages

Joieria i
Relotgeria

Reparació i restauració
de joies i rellotges

BELLORRÍ

Carrer Saclosa, 40 - Tel. 872 61 07

08240 MANRESA